

Plymouth, Pa., 21 Rugpjūčio.

Žodis „lietuvystė“ pas mus amerikiečius yra gana populiariškas ir tankiai vartojamas. Kalbose ir rasztūse visur išgirsi „kelkime lietuvystę“, „lietuvystė keliiasi“. Jeigu gi kas mūsų paklaustų, kaip mes tą „lietuvystę“ keliame ir koks jos mieris yra, atsakytume: Mes amerikiečiai keliame lietuvystę tūmi ir taip, kaip kas gali ir išmano: vieni rasztu, kiti žodžiu, tretį pinigais ir taip toliau. Mieris-gi mūsų lietuvystės yra, trumpai sakant, idant Amerikos lietuviai, jų vaikai ir vaikų vaikai „lietuviais gimtų ir lietuviomis mirtų“, žinia netik iš vardo, bet kunu ir dusia. Neapsirubežiūja amerikiečių lietuvių lietuvystė vien Amerika, bet ji siekia toli per jures-mares šventą Lietuvą ir tenai lyg garsiai skambantis varpelis žadina lietuvių ištautisko miego. Amerikos lietuvystėi szildo tėvynėje gyvenančius lietuvių tautiszką dvasia, it saulė savo spinduliais szaurės vėjo szaldomus augminus. Jie per keletą metų milžiniškai pavarė lietuvystę pirmyn ir jų tolyn, jų su didesniu karsztumu ir pasekme ją varo. Žodžiu, Amerikos lietuviai daug darbūjasi dėl savės ir savo senosios tėvynės. Bet argi ir Lietuvos lietuviai negalėtų daugiau prisidėti prie užlaikymo ir sudrutinimo lietuvių Amerikoje? Ant to klausymo atsakome: Lietuvos lietuviai labai daug gali pridėti prie pakėlimo ir užlaikymo Amerikoje lietuvystės ne savo rasštais, ne pinigais ir agitacija, bet visai kitūm kūm.

Abelnai imant, Amerikos lietuviai yra brandulis Lietuvos sunų, nės į ją daugiausiai vaziūja jauni, sveiki, gražus, pramokinti ir geri vaikinai. Tame galima Amerikoje greitai persiliudyti netik ant ko-

kių didelių lietuviszkų susirinkimų, bet pagaliaus kiekviename mieste, kame yra lietuviszką bažnyčia. Nueik šventą dieną į ją, o pamatysi pilną prikimsztą lietuvių, tarp kurių retai kur patėmysi žilsztantį bei mažą, bet vis rinkti, vyrai, daugiausiai nū 20-30 metų amžiaus. Didesnė iš jų pusė mislyja arba ant visados apsigyventi Amerikoje, arba pagyventi joje ilgą laiką. Kiekvienas sveikas ir negirtūklis, sziaip taip darbams einant, uždirba tiek, kad netik pats gali pramisti, bet dar vieną kitą pramainyti. Amerikoje-gi gyvenimas, nors yra, teisybė, liūsas ir lengvesnis, taciaus daug liudnesnis, nes-magesnis, kaip kad Lietuvoje. Pačina tai iš to, kad žmogus, gimęs ir užaugęs savo kraszte, nekaipo suaugi su jūmi kuniszkai ir dvasiszkai – kad ir daug metų pragyvensi svetimszalyje, vis traukia mislis į gimtinį kampą ir, statydama priesz akis įvairius praleistus tenai nusidavimus ir atsitikimus, sužadina žmogaus szirdyje maloniai liudną išszilgimo savo tėviszkes. Dar labjaus drumczia gyvenimą svetimszalyje atmintis savo tėvų, giminaiczių, draugų ir pažįstamų, kurie tėvynėje pasiliko, ir su kuriais daug metų perstovinėjai, malonias ir asztrias valandas gyvenimo perleisdamas. Tik reiki pažvelgti į veidus Amerikos lietuvių, o patėmysi, kad jie yra išztremtiejie sunus, kurie ilgiasi savo gimtinio kampo. Jie yra gražiai apsiređę, skaniai pavalgę ir retai kada truksta dolerio kiszeniuje, vienok nėra laimingi. Gamtiszkas dalykas, kad jie budami, kaip augszciaus minėjome, žydincziame amžiūje, parteklyje, bet nūbodate gyvenimo padėjime, norėtų susiraminiama, bei szioktį atlyginimą, ką nustojo tėvynę apleidę, atrastį, tverdami czia naują mažą tėviszkę

bei naminį židinį, prie kurio galėtų jų szirdys suszilti ir smagumo datyrti. Tai, žinoma, galima įkurti per apsi-pacziavimą. Bet dėja, kad mūsų broliams Amerikoje ir tą nusiramino ir naminės laimės taurę sunku yra atsakancziai surasti ir numalszinti szirdies skausmus: pas mus lietuvaiczių mažai! Daug rasime miestų, kuriūse gražių vyrų lietuvių keli szintai, o merginų ant iszdavimo nei deszimties nesuskaitysime. Dūkite Lietuvos lietuviai Amerikos lietuviams daugiau lietuvaiczių! jie gyvens, o kitaip nežiurint ant darbavimosi ir nūlatinio szauksmo „lietuvystė“ vargu bus jiems dasiekti atsakantį tautiszkumo ir apszvietimo laipsnį. Tūm Lietuvos lietuviai labai daug prisidėtų prie pakėlimo ir užlaikymo lietuvystės Amerikoje. Nemažai mūsų amerikiečių, norėdami apsivesti, o nerasdami atsakanczių lietuvaiczių, jieszko ramybės girtūklystėje, o neretai ir palaistuvystėje. Toki žinoma žusta tankiausiai ant visados netik dėl tėvynės, bet ir dėl savės. Nemažai taipgi ir tokių, kurie, dėl stokos lietuvaiczių, apsiveda su svetimtautėmis ir tokiu budu tankiai jis pats, o ką jau bekalbėti apie jo vaikus, zegnūjasi su lietuvyste amžinai. Iš stokos lietuvaiczių labai daugelyje vietų lietuviai negali padaryti jokių tikrų lietuviszkų draugiszkų pasilinksminimų, zobovų, kas taipgi netik kenkia išsziplatojimui ir išszitobulinimui draugiszko lietuviszko gyvenimo, bet labai blėdingai atsimusza ant visos lietuvystės krutėjimo. Vyrai be atsakanczio skaitliaus moteriszkų, tai lyg pečiai be malkų bei židiniai bei žarijų. Jie gyvena daugiau siai kaip miszke medžiai, neturėdami tarp savės jokio susirizimo, jokio susineszimo, szalsta ir stambėjo savo jaus-

mūse, ir žengia nežinia kur savo saprotavimūse ir pasielgimūse, ba nėra to, kas jų su-trauktų į kruvą, taip sakyti, suklijūtų, suszildytų, ir priturėtų nū blėdingų iszsikreipimų. Dūkite amerikiečiams daugiau lietuvaiczių! kitaip gali jie prazuti. Ir dabartės stipriausis lietuvystės muras Amerikoje be abejonės yra szeimynos, pacziūti žmonės. Ant szeimynų visos parapijos ir mokslaines remiasi, pas szeimynas rasime daugiausiai laigraszczzių ir knygų, o taipogi ir turto. Nebuk Amerikoje szeimynų, o lietuvystės nebus nei pusės, kaip kada sziaudien yra. Czia yra tukstancziai jaunikaiczių, jieszkanczczzių paczių, o Lietuvoje tukstancziai gražių jaunų merginų, kurios, neturėdamos pasogų, vargsta, liusta ir vysta, kaip ant lauko puikios neužtemytos jaunikaiczio lelijos. Rodos daug lietuvių czia gyvenančių turi Lietuvoje savo seseris, giminaites arba pažįstamas, galėtų jas pertraukti, o galima sakyti, kad merginos ir jų tėvai, paaiszkinus jiems dalykų stovį, nelabai būtų tam prieszingi, nės atvažiavę gražios, jaunos merginos ir isztekėję nors ir už prasto darbinjko, turėtų geresnį gyvenimą, kaip kada tėvynėje iszėjusios už ukinjko. Atsiųskite! Lietuvos lietuviai į Ameriką keletą tukstanczių padorių lietuvaiczių, o pakelsite lietuvystę per vieną metų augszcziau, ne kaip visi Amerikos lietuviai per kelis. Žinoma, merginos turi buti jaunos, gražios ir sveikos, nės tokių amerikiečiai laukia. Gal kas pasakys, kad merginų jau yra, kas nori vesti, gali gauti. Teisybė, randasi vietomis po kelioliką, ir po kelis deszimtis ant iszdavimo merginų, bet kas iš to, kad tos merginos, matydamos apie savę szimtus jaunikaiczių, greit iszdyksta, pasipuczia ir nežino

ką bedaryti. Vaikiniai-gi iš savo pusės, tai patemyję, o tankiai ir iš užvidėjimo viens kitam, tas paczias merginas laiko ant jų ir nū savęs skyria. Amerikoje retai kur pamatysi, kad lietuvius su mergina vaikszeziotų po miestą arba ant kokių susirinkimų draugiskai pasisznėktų, pasijūktų. Patemyję tai lietuviai, o pagaliaus ir paczios lietuvaitės, pradeda išjūkti ir nebutus daigtus iszmislynėti. Geros lietuvės motinos dar tūmi daug prisidėtų prie lietuvystės, kad iszmokintų savo vaikus bent lietuviszkai mels-tis ir kalbėti; jų vaikai iš prigimimo dar jaustų ir mišlytų lietuviszkai. Bėdos jau su lietuvaitėmis čia gimusio-mis — iš jų vaikų jau maža viltis dėl lietuvystės, nes jos paczios tankiai jau persigere svetimtautiszka amerikiszka dvasia. Tai-gi broliai Lietuvoje gyvenantieji prisidėkyte prie lietuvystės, jeigu kito nieko jums negalima veikti, siųsdami savo dukteris į Ameriką. Tai dėl mūsų būtų didelės iszganymas. Lietuvos inteligentai jau nekartą szaukė: „Dūkite mums lietuvaiczių, nės kitaip pražusime“. Intelligentų praszymą sunku yra iszpildyti, nės jiems atsakanczių gerų ir apszviestų lietuvaiczių Lietuvoje visai mažai yra. Bet jeigu mes amerikiečiai szaukiame: „Dūkite mums lietuvaiczių“, mūsų szauksmas gali būti veikiai iszklausytas, nės dėl mūsų lietuvaiczių Lietuvoje daugiau yra, kaip reiki.

Isz Lietuvos.

— *Vilkaviszkie pavietas.* Liudna pamisljus, kaip lietuviai — kaimiečiai žiuri ant prideryszių valseziaus urėd-njų: vaito, valseziaus teisdario [sudžies], lovinjų ir t. t. Tarytum jie neturėtų kitos uzduotės, kaip tik atsiimti me-

tinę algą, kitą — tiek arba ir dusyk' daugiau nuplėszt nū pakliuvusių į jų rankas arba sziaip turinczių prie jų reikalą žmonių, užsiaugyti per tris metus „vaitavimo“, arba „lovinjavimo“ svarbų pilvuką, pajusti po smakru geroką gurklį. Jei renkami iš ukinų „urėdnikai“ turi da kokių kitus siekius, priimdami tarnystą, tai, su mažais iszėmimais, jeib tik lenktynes, kuris iš jų ilgiaus galės iszsėdēt kamaraitėse visokių peisūtų Kajimų ir Szmuilų ir kurių žmonės tankiaus vesis „pacziastavot“. Kad jūs žmonės renka ne dėl jų naudos, tik dėl savo ločnos, iš szimto jei vienam į galvą ateina. Iš szimto jei vienas sudreba apsimastęs, ar galės iszpildyti savo priderystes, kad per jo priežastį nesiliėtų bereikalo aszarės naszlaiczių ir vargūlių, skriaudžiamų, o jo neužtartų, nors jį valsecius ant to aprinko.

Ne visada valsecius renka savo virszinėjus iš ukinų; kaip kada patenka ir ne ukinėš, tankiausiai koksai sulenkėjęs lietuvis, recziaus tikras lenkas. Tada mat valsecius nori turėti virszinėjus „isz ponų“, tie mat esą ne toki sukti. Na ir iszsirenka koki szunponį, valkatą — sukezių, kursai nieko neturėdamas ir nieko nedirbdamas „ponavo“, misdamas turbut grynū oru. Užraszo tokiam „ponui“ jeib katras iš ukinų koki szeszmargį (nės neturintys lauko negali būti valseziaus urėdniku) ir valsecius iszsirenka sav vaitą „isz poniszku“. Toksai „poniszkas“ tikrai poniszka ir pradeda vesti urėdą: vietoj senų su prasikalusioms alkunėmis trinyczių pradeda dėvēt naujus isz žvilganczios gelumbės, paczią įtaiso į naujas kleidas, net jo susivėlus barzdelė iszsilygina. O tūm tarpu jo kiseniai puciasi, nės rublius

paskui rublių, kaip aitvaro grudamas, tenais szmakszi. Valsezių lupa, kaip įmanydamas, o ukinėš, turėdami akis nieko nemato, nės „ponelis“ jau ne nū sziaidien — moka mo-nyt akis. Da jie sako: „Tai kad turim, tai turim gerą vaitą! kada nueik pas jį su reikalū, vis rasi namiej, o nės jis nulups... Teisybė, daviau 3 ar 5 rublius, kad padarytų tą ir tą, bet ką darysi, nės Salemonas iš tuszczio nepripildavo...“ Tankių — tankiausiai toksai „isz ponų“ vaitas iszvaro valsezių kelias tarnystas, galų — gale iszeina į virszų visos jo szelmystos, jį pati valdzia atstato nū vietas, o laukas pasiranczijusio už jį ukinėš eina ant licitacijos.

Tai toki mūsų vaitai. Be-rots, yra tarp jų dar vienas paminėtinas tipas: kaip kad valsecius iszrenka teisingą, su-tartyje su kaimynais gyvenan-tį ukinėš. Toksai nesupras-damas savo prideryszių ir ne-žinodamas svieto veidmainys-tės, paveda visus reikalus valseziaus rasztinėjui, kursai tankiausiai taip gerai pariktū-ja, kad patsai patenka, kur pipirai auga, o vaitas krep-szius užsikabinęs szunis lodo ir isztolo žiuri, kaip jo ukėj, pardūtoj ant licitacijos už su-naikimą valseziaus kasos, gy-vena visai jam svetimas žmo-gus ir svajoja, kada ir jis taps vaitu.

Sudūse kitą syk' da arsziaus buvo, nės tenais teisdariai su lovinėjais daugiau progos tu-rėjo žmones skriausti. Dabar truputį, nors nekiek, sudai pasitaisė; į daugelį vietų pati valdzia paskyrė taip vadina-mus „randavus“ teisdarius — lietuvių, žmonių su universi-teto apszvietimu ir kitokiu teisybės supratimu. Neužil-go gal visus teisdarius turė-sim apszviestus žmones, nės valdzia iszdavė naują įstaty-mą, kad be atsakanczių kva-lifikacijų niekas negali būti

teisdariu. Tikrai nū lapės bėgdami, galime ant vilko už-szokti: valdzia gali prasima-nyti siuntinēt pas mus masko-lius, tada koksai fanatikas daugiau blėdies pridirbtų, kaip szios dienos sudžios una-ro jieszkotojai.

Jei reiktų nurodyt priežas-tis, delei kurių taip dedas, ne-uzmirsztume ant pirmos vietos pastatyti tamsumą mūsų uki-nų. Juk jei ukinėš turė-tų pakaktinai apszvietimo, tai jie suprastų, ką reikia rinkti ant vaito ar ant lovinėjo; tik-rai nedūtų savo balso už tūs, kurie ant rinkimų atvažiūja su bertainiu degtinės ar bacz-ka alaus; ant jųko jūs palik-tų, o nės ant urėdo iszrinktų ir jų vaiszinimą su pasibjaurėji-mu nū savęs atstumtų. O da-bar ukinėš negali pasigirti savo apszvietimu. Ir iš kur gi imsis tas apszvietimas? Laikraszczių beveik neskaito; jei tik patenka į valsezių koki 5–15 exemplorių „Ukinėš“, kokia viena ar dvi „Apžval-gos“, tai ir viskas. O visokių paikinimų iš visų pusių pil-na, tai gi ar dyvai, kad ukinėš neturi pilno supratimo apie savo reikalus.

Renka dabar teisdarius į Vilkaviszkie ir Griszkabudžio valseziaus sudus. Turėdamas po akių tūs rinkimus ir savo beveik akimis matydamas, kas ir kaip stengiasi į tas vietas patekt, asz ir užėjau ant mas-czių, augszcziaus suraszytų. Tas vietas nori užimti vis ne-prasti žmonės, vis vaitai. Į Vilkaviszkie sudą nori patekt Oszkinių gmino vaitas ir Pa-zerių, o į Griszkabudžio sudą nori patekt Pustelnijų ir Griszkabudžio vaitai.

Ypacziai sziaidien pastarie-jie užsispyrė pasilikti teisda-riais. Pustelnijų vaitas Sn., kitados buvęs geras, o dabar iszdykęs bevaitaudamas ir Sintautų Dail. esą tarp savęs szvogeriai, ir susitarę jūdu, kad turi patekt į sudą: vienas

turi likti teisdariu, o kitas lovininku, kŕm katram pasiseks. Degtinės nesigailės, galėsit jus, tų valsczių ukinikai, gert, kiek jums patiks, galėsit pasidūt už stiklėlį degtinės ir galėsit jūdu iszrinkt į sudą. Tik paskui nesigraužkit pirsztų. Žinokit, kad jų valdzia neužtvirtis. Kaip gausit valdzios atsiųstą burlioką, tai galėsit pasidžiaugti.... Kitą syk gal žinosit, ką rinkit. Bet atleiskit gal jus visai kitus rinksit, gal pabirs ponų Sn-aus ir Dail-ės bertainiai su degtine, ką asz galiu žinot?

Einanczių į Ameriką, kaip man rodos, šįmet mažiaus, kaip pernai. Turbut nugąsdino atsiųsti isz Amerikos nū pažįstamų ir giminių laiszkai, kuriūse skundziasi, kad ši metą ir Amerikoje „czistus biedus“, anot Paprieniečio. Ir nuvykimas į Ameriką buvo daug sunkesnis, kaip kitais metais, nės Prūsise žandarai gaudė ir atgal siuntė iszeivius isz Maskolijos, neturinczius nū gubernatoriaus į užrubežį paso. Einantieji į Ameriką turėjo maldauti, arba, teisingiaus sakant, pirkti malonę nū agentų visokių laivinių draugysczių. Agentai tie nereikalauja, kad jūs kas pamokytų, kaip iszlupti nū žmonių graszį. Kad ir tokiūse Stalupėnuse yra agentas, sulenkėjęs lietuvis – Alyta, tai jis ima 30 rublių už pergabenimą keliaujanczių į Ameriką per Prusų zemę, kada gelzkelis atsieina neką virszaus per 10 rublių. O mislijat jisai daug darbo turi? Tik vežte nuveža keliaunikus vieną staciją nū Stalupėnų, tenais iszperka tikietą ir atlikta! Už tą darbą jam nū kozno keliauniko lieka po 20 rublių. Geras uždarbys! o tokių keliaunikų visados pilna. Taip lyginai daro ir kiti agentai.

J. Vėžys.

— Žagarėje, Szaulių pavi-

te kunigai lietuviszką, prekystę užtardami, pradėjo žmonėms isz ambonijos ir taip sakyti, kad neimtų tavorų nū žydų nės jie yra cholera užkrėsti, o imtų pas katalikus. Žiemos laike czia cholera buvo nutilusi ir buvo žydams lengva protestavoti, bet vasarai atsiradus pradėjo vėl cholera žydai sirgti ir mirti, o idant apie tą katalikai nežinotų pradėjo anūs naktimis kavoti. Du žydai sirgdami į Jelgavą atvažiavo ir czia ta liga užkrėtė, taip kad dabar ir Jelgavoje tame dalyke yra didelis pasisaugojimas. Pradėjo ant ulyczių rinsztokus visur su gesinta vopna (kalke) baltinti. Žmonės, bijodami pas Žagarės žydus vaistus pirkti, net į Jelgavą dėl karbolio atvažiūja. Dagirdes apie cholera Szaulių sprauņikas tūjaus į Žagarę atvyko ir isztikro datyrė, kad daugel žydų suvisu nėra, nės jie mirė ant choleros ir slapta buvo palaidoti.

— Salocziūse. Panevėžio pavieta jau seniau mirė kunigas Orlauskis, vietinės bažnyczio klebonas. Taigi paliko ans važnyczią (furmoną), kuris pirm kelių nedėlių arklius Muszoje upėje plugdė. Į gelmę įjojęs nū arklio nupūlė ir nors gerai plaukti mokėjo — paskendo. Muset po arklio kojomis pakliuvo ir buvo užgautas. Į upę įjodamas drąsino dar kitus, kurie pakrasztuje maudėsi, idant giliau bristų, bet jį patį, mat, nelaimė sutiko! Lavonas ant vandens virszaus neiszplaukė, o per tai jį palaidoti negalėjo. Naujas Saloczių klebonas Gedvila, idant nabasznijką atrasti, liepė nū daržinės iszimtas dideles duris su grabnyczia ant vandens paleisti, tardamas, kad kur yra skendūlis, durys atsistos ir ten gelmėje galima bus nabasznijką atrasti. Vieną isz žmonių, kurie tą matė,

tvirtina, kad durys ant tos vietos atsistojo, o kiti, kad pavandeniū nuplaukė. Vienok nabasznijką atrado.

— Buiviszkių sodziūje.

Saloczių parapijoje ant Muszos upės kranto buvo toks labai retas atsitikimas: Dabar per rugpjūtę Tamoszius Misiunas nuėjo vienas paklūniais rugius pjauti. Ten ans atrado szeszkėnę su vaikais, kuri tada yra labai pikta ir daugiau kitų szeszkų apie 8–10, kurie jį užpūlė, pradėjo szokti jam ant krutinės. Tame kraszte vyrai pjauna rugius su dalgeliu ir grėbleliu pagrėbsto, taigi ans nū jų su tai įnagiais gynėsi, bet, atsiginti negalėdamas, szaukė pagalbos. Kiki atbėgę pradėjo tūs szeszkus muszti ir anų keturis užmuszė. Asz jau esu porą kartų tokius atsitikimus girdėjęs.

— Rastauskinėje (Padbiržė). Panevėžio pav. p. Miņukas neseniai kromą uždėjo, pradėdamas nū 1,000 rublių savo prekybą ir jam gana gerai sekasi.

Drauge su miesteliu sudegė ir Plungės aptieka, Telsių pavieta, prigulinti prie žydo Jodkovskio. Iszsistoroti provą nū valdzios ant aptiekos užlaikymo labai brangiai kasztūja, ir valdzia nedaleidžia daugiau aptiekų miesteliūse kaip vieną statyti. Jodkovskis dabar po gaisro naujos aptiekos statyti nenori, o p. Andzejauskis isz Jelgavos taipojau aptiekorius, norėtų ten aptieką turėti. Per tai telegrafiszkų keliu tarpe Jelgavos ir Plungės eina apie tą aptieką derybos. Jodkovskis už provą dėl aptiekos užlaikymo, pliocių ir pasilikusius po gaisro dalykus nori 8,500 rublių, o p. Andzejauskis dūda jam 7,500 rublių. P. And. neturi užtektinai kapitalo, už tai kunigaiksztis Oginskis ponui A.,

jeigu ans norėtų aptieką pirkti, skolys jam 5,000 rublių ant 5%. Plungė prigul prie kun. Oginskio, per tai ans rupinasi apie miestelio pakėlimą.

Jau ant turgų szviežius rugiai pasirodė, už kuriūs mokama buvo 1 rub. 60 kap. už purą, o po 52 kap. už pudą. Tai ženklina, kad szviežiams rugiams atsiradus, jie truputį atpigo.

— Žižmarų bažnyczioje, Trakų pavieta, Vilniaus rėd., kur visa parapija yra lietuviszka, niekados nėra lietuviszkų pamokslų, bet vis lenkiszki. Taipgi dabar nekurie to kraszto lietuviai padavė pas Vilniaus vyskupą Audzionį*) maldavimą „klopiszkoje“, tai yra sugadintoje lenkiszkoje kalboje, idant toje bažnyczioje būtų daleisti lietuviszki pamokslai.

Vienas lietuviszkas inteligentas dabar dėl isztyrimo vietinių reikalų perkeliavo Vilniaus rėdybos dalį nū Pabradzių (Podbrodzje) stacijos Varszavos Petropilės gelzkelio vakarus per Gedraiczius, Szirvintus iki Boguslaviszkių, nū czia 4 viorstus parvažiavęs įžengė jau į Kauno rėdybą ant Aukmergės (o kaip Vilniaus rėdyboje sako ant Vilkmergės) link. Pabradzių ir Gedraiczių tarpe per szeszas mylias su lietuviszka kalba negavo susitikti, nės czia žmonės kalba jau gudiszškai, labai panasziai į lenkiszką kalbą, kurią pakeleivis sunkiai galėjo suprasti nors ir lenkiszškai ir maskoliszškai mokėjo.

— Gedraicziūse, Vil. rėd., yra senelis džiakonas Piktur-na, kuris vieną nedėlių kalbą pamoklą lenkiszškai, antrą lietuviszškai, bet bažnyczioje visa

*) Vyskupas Audzionis [Audzevicius] paeina isz Panevėžio pavieto, Saloczių parapijos.

priedynė dievmaldystė atsi-provineja lenkiszkoje kalboje. Žmonės dar pasakoja, kad kaip tik tai į Gedraiczius koks popas atvažiuoja, tai kunigas liepia į varpus muszti, jam gūdone darydamas, regis iš maskolių baimės.

— *Tilžė.* Prūsų Lietuvoje p. Noveskio kasztu iszeis iš po spaudos szitie dalykai:

1) Naujas Elementorius A. iš B.

2) Stepas Raudnosis arba paskutinė dalis Szauleniszko senelio.

3) Rusvos dulkės. Apysaka versta iš lenkiszko M. Radzevycziutės.

4) Naujas Įstatymas vysku-po Gedraiczio su paaiszkini-mais.

5) „Su Dievu“ — mazurka [notos].

— *Vilnius.* Pirm dvylikos metų mirė Vilniuje urėdnikas Mik. Hriho, užraszdamas ant geradėjystės draugystės Vilniuje 10,000 rublių, nū to kapitalo procentą paskirdamas ant paturėjimo vilnizškių naszlių ir naszlaiczių po mirusių amatnįkų krikszczionių, tikėjimo ne išskiriant. Tie pinigai yra Vilniaus banke sudėti, o nors nū to laiko jau 12 metų praėjo, bet regis nei viena naszlė, nei naszlaitis tų pinigų negavo. Taigi dabar klausi „Vilenskyi Vest.“: kas su tais pinigais atsitiko? [be ne į urėdnįkų kiszenius suėjo?].

Grovienės Hohenlohe dvarų pardavimas vis tolyn eina. Per tas dienas, kaip „Novosti“ raszo, tapo pardūtas didelis dvaras *Smoleniki*, kurio polvarkai gulėjo iš dalies Ihamenos, o iš dalies Bobruisko ir Minsko pavieta. Pirko tą dvarą ponas fon Helmersen. Turi Smalinįkai kelis tukstanczius desėtinų. Dvarus tūs laikė pirma aren-

doje miszkų, kupezius iš Minsko, Sutin.

Baisus gaisras buvo 17 Liepos Varėnūse [Orany], Trakų pavieta, Vil. rėd. Vidurdienyje per pietus užsidegė iš neatsargumo priezasties. Ugnis prasidėjo iš M. Szvarbergo namų, kurie viduryje miesto stovėjo. Buvo tada baisi kaitra ir vėjas, o namai vieni prie kitų. Iš strioko iš pradžios nieks negelbėjo, o per tai trumpame laike visas rinkas buvo ugnyje, o paskui ugnis perėjo ant geriausios miestelio ulyczios. Czieli Varėnai į nedėgulių kruvą butų pavirtę, kad iš liogerį kariumenė nebutų, atbėgę. Per 5½ adynas 102 namai sudegė, mažesnių būdavonių nerokūjant. Dvi krikszczioniszkos szejmynos, o du szimtai zydiszkų czielą savo turtą pateriojo. Sudegė keturių metų zydukas. Tros yra ant 100,000 rublių. Asekuravotų namų buvo tik tai 40. Pirmas su pagalba dėl padėgėlių pribuvo generolas Svirczevskis, paskui artesnių miestelių gyventojai. Varėnų gaisras nurodo, kad mažesni miesteliai gaisro atsitikime jokios pagalbos neturi. Praszcziausiu įrankiu dėl ugnies gesinimo nebuvo. Kariumenė plikomis rankomis turėjo deganczius namus plėszti, o vandenį per pusę viorsto kepurėse neszti, nės viedrų arba kaip jie ant vietos vadina „czerpokų“ pritruko. Taip viską apraszo „Vilenskyi Vestnik“, nūrodydamas ant urėdnįkų kvailumo, kurie ant paranko neziuri.

— *Lida,* Vilniaus rėd. Jau trisdeszintis metų nū to laiko perėjo, kaip ukinįkai gavo žemes. Dabar liaudis nū ano laiko mažne dvejojai pasididino. Per tai yra didelis rugojimas ant žemės stokos, ypacz tarp buvusių poniszku-

ukinįkų, nės karaliszki gavo žemes daug daugian. Dalybos žemę taip susmulkino, kad ant poros rėzių sėdi dabar po 5 lyg 6 žmogysczių. Daugiau dalintis mažne negalima. Per tai yra baisiai daug provų, vaidų ir užmuszėjysczių. Vis tai per žemės nepritekimą! Darbinįkai czia yra labai pigūs. Dabar per rugpjūtę vyrai gauna tik tai ant dienos ant savo valgio po 35 kapeikas, o moterys per 20–25 kap. Bernas ant metų gauna 25–30 rublių, o mergaitė 10–12 rublių. [Kraj].

— *Vilniaus rėdyboje* žemė yra vietomis labai prasta, kaip po tai Vilniaus pavieta. Aname kraszte bajorų dvarai daug praszcziau iszrodo, negu Suvalkų ar Kauno rėdyboje ukinįkų triobos, kurios priesz anūs galėtumei palociais vadinti. Toki tai yra nagrada tiems, kurie nū savo prigimtos kalbos atstojo, o pristoję prie svetimų!

— Nū *Minsko* raszo: Vaisius szimet turime labai gerus, bet rugpjūtė su audromis prasidėjo, kurios ant didelės žemės platybės isznaikinimus javūse padarė, taipojau miszkūse ir triobose. [Kraj].

Paskutinėje kliasoje *Panevėžio* realnos iszkalos buvo 8 mokītiniai ir tie visi gavo patentus. *Szaulių* gimnazijoje taipojau visi 17 iszdavė baigtinį egzaminą ir gavo patentus. [Kraj].

Devyniose Lietuvos ir Gudijos rėdybose padidintas bus veterinorių, gyvūlių daktarų, skaitlius, kasztas ant jų bus 128,321 rub. ant metų ir bus uzdėtas ant žemės valdytojū.

Isz Kraziu skerdynes.

— Krazių istorija labai žymią padarė ispauą ant žmonių visos Lietuvos, užtai val-

džia, norėdama sumažyt tą ispaudą, rengiasi (jau prisirengę) da bjauresnę papildyti szunybę — budelius iszteisyt, o teisius paskandyt. Apie tą rusų valdzios nedorybę laikau sav už pareigą praneszt po draug ir pasiskusti „V-bės“ skaitytojams. Taipogi ir kita priezastis verczia manę tai padaryt: o tai pateisyt akysse amerikiecių korespondentus iš Europos į amerikiszkus laikraszczius. Musų broliai Amerikoje tiek sykių perskaitė, jog jau Kauno gubernatoriaus Nero-Decijo-Deoklecionas (isztiesų negalima vienu žodziu iszreikszt nedorybės to žmogaus) Klingenbergas po draug ir Orzevskis jau paszėdėti ir net jau po sudu atidūtu, o dabar vėl dagirdę, jog Klingenbergas su Orzevskiu kaip sėdi, taip sėdi sav spakaini, gali daugiat netikėt mūsų korespondentams kaipo melagiams, o pagaliaus ir užpykt; todėl stengdamas užgana padaryt tiemdviem savo siekiam pradedu savo straipsnelį. Kada antru syk atvyko į Petropilę Klingenbergas, jau po nusigalabijimo Kantakuzino, ir pamatė, kad jau ir ant jo galvos rengiasi audra, sztai kaip su Durnovo pagalba, andą (carą) ant savo pusės patraukė: „Vyriausybės (caro) yra noras, idant vakarinis krasztas taptų gryna Maskolija, o kad mes caro tarnai biskį perasztriai pasielgėm su caro prieszais, tai mus neiszpūla baust, to reikalauja „blago samodėrzavija“ (vienvaldytės gerovė), nės žmonės to kraszto pamatę, jog jų pasiprieszinimai gubernatoriams ir general-gubernatoriams atnesza tik naudą, toliau joku budu nenorėsią klausyt gubernatorių ir, netik ant galo neklausysią, bet tiesiai maisztus darysią. Užtai tegul manę valdzia koros, kad jos norus gerai neiszpildziau, bet ne taip, idant mano korą suteik-

tų drąsą maisztininkams“. Ta „izvergo“ nūmonę prilaikė Durnovo ir Pobiedonoscevas, todėl ir nėra jokių dyvų, jog caras ir vėl „poliubil“ savo tarną (ant kurio tiesa kalbant, niekad ir nepyko, nes jei ir rengiasi tūs piktadėjus pakorot, tai tik dėl akių Europos ir dėl savo pasiteisinimo, jog nieko nežinojau). Matote broliai, kokiū tai budu ir kaip lengvai toks baisus kraujagerys, kuriam vardo negalima rast, netik išsiteisino, bet vietoje didžio nukorojimo tapo pirmutiniu liudytojum (svietku) ant ateinancios maisztinikų (taip maskoliai vadiną Kražių kankitinius) provos*). Dabar tos maskolių nožnybės auka sėdi Kauno kalinyje skaitlinje 75 ypatų (13 moteriszkų ir 62 vyriszkų) ir keliolika ant parankos. Kaip sudas tūs žmonės apsu-dys tikrai dabar negalima išspēt, be abejonės galima tikėtis, kad sausai nepaleis. Jei sudas nukoros skaudžiai mūsų brolius, o budelius iszteisys, nepasigailėkite broliai darbo, o išrodykite svetimtauczių laikraszeziūse ir demonstracijose prieš visą svieta maskolių su mumis nežmoniszkiausias apsiėjimus. Prūsūse išdūta brosiurėlė „Maskolių szunybes Kražiūse ir Kenst.“ labai prasiplatino tarp žmonių, visi skaito ją su aszaromis; pats tai savo akimis macziau, kaip vienam skaitant ją klausytojai gausias aszaras nespėjo szlūstyt nū savo veidų. Laukia su nekantrumu žmonės szio kraszto ir Amerikos lietuvių broszuros, kuri bus su illiustracijomis. Dabar labai užsakyta sergēt rubezių, idant jokių lietuviszkų knygų nebut galima pergabēt isz Prūsų į Lietuvą. Mes isz to maskolių prisakymo tikt jūkēmės, nės tegul ir dar dvigubai sta-

*) Tur but jau pasibaigę ta prova, bet dar nežinia koki jos rezultatai. R.

to kareivių ant rubežiaus ir dar tegul 100 kartų prisako, o vis mes už svarą laszinių ir kvatierką degtinės galėsime dienos net laike kad ir vežimu vezt knigas, nės „niet niczego lechcza kak ruskij zakono boiti“ (lietuviszkai bus, nēr ant svieta lengvesnio daigto, kaip maskolių valdžią papirkt).

Daugel vietoje Lietuvoje atsitinka girdēt szioki rugojimą ant kunigų: „Tie kunigėliai viską isz mūsų nori atimti: draudžia kvortavimą, o norins pats jas loszia, draudžia ir keikia vakaruszkas ir sziaip susirinkimus, žodžiu sakant, atima nū mūsų viską, kaipo piktus daigtus, vedanczius į nusidėjimą, o į jų t. y. kvortavimo, vakaruszkų nieko ne dūda, nori mus padaryt dievotiesniais nekaip zokonikus, nės juk ir tie turi laiks nū laiko savo lūmui atsakanczius pasilinksimimus. Vakaruszkos, sako, veda į paleistuvystę... o mums rodos, kad isznaikini-mas mūsų kraszte vakaruszkų padidino paleistuvystes, nės nėsant vieszų abelnų susirinkimų žmonės abiejų lyezių daugiau daužosi szventomis dienomis po karcziamas iki sutemai girtaudami, o kiti tas paleistuvystes pildo paslapta daugiausiai kur krumūse arba ant tvarto palėpėse ir t. t. ir t. t. Tiems žodžiams užtiesa negalima nė pripažīt tiesos, tankiai kunigėliai naikindami blogus, o ir kaip kada neblogus, kaip jie vadina prietarus, nieko nedūda žmonėms į jų vietą. Kvortavimas (zinoma ne isz pinigų), juk tai visiszkai nekaltas pasibovijimas. O vakaruszkos reikia tik kitaip surėdyt, tai bus ne tikt ką neblogos, bet naudingos. Man rodos visiszkai reiktų nedraust susirinkimus dienomis szventomis popiet iki kokios 10 valandai vakare vasaros laike. Susirinkę pas koki gerą ukinįką galėtų ne tikt pa-

siszokti, pasidainūti, o net ir lietuviszkų knygų pasiskaityt. Toki susirinkimai sumazinogirtūklystę, o ir paleistuvystę, nės akys suaugusių tėvų njeks blogo ne tikt nedarytų, bet ir nemislytų, kaip apsiprastų. Laiks apie tai mūsų kunigijai pamislyt ir ta klausymą iszriszt ar „Apžvalgoje“ ar „Ukinjke.

Jūzulis.

Isz Kitur.

— *Suvienytos Valstijos.*

Atsargumo.

Kalamazoo, Mich., 15 Rug. Netoli nū miesto atsitiko ant farmos nelaimė: Farmeris Frank Portaeus gulėjo su savo jauna paczia ramiai. Vidurnaktyje užėjo lietus su audra. Pati, atsiminus, kad kito kambario langai neuždaryti, atsikėlė tyliai, ir ėjo jūsuždaryti. Pats pabudęs ir iszgirdęs, kad buldenasi kas žinkas kitame kambaryje, ir nepatėmijęs, kad jo paczios lovoje nėra, mislijo, kad plėszikai lenda, todėl, pasiėmęs isz pagalvio revolverį, norėjo jau eiti pažiūrėti, kas ten dusgena; bet tūm tarpū atsidaro jo kambario durys ir įeina žmogystė. Farmeris persigandęs patamsoje ir, mislydamas, kad plėszikas įėjo, szovė į ją kelis sykius. Bet, kada griudama ant grindų perszautaper szirdį žmogystė, suriko: „Prancė, kam tu manę szau ni?“ suprato farmeris, kad ne plėsziką nuszovē, ale savo mylimą jauną paczią. Bėgo kaip padukęs pas daktarus, bet ir jie gyvybos nesugražino. Farmeriui už tai jokios bausmės nebus, nės pripažinta, kad tai atsitiko isznetyezių.

— *Memphis, Tenn., 16 Rugpjucio.* Czia tapo į sudą patraukti 538 žmonės, už pardavinėjimą be laisnių gėrymų. Yra dar už tą patį 1000 apskustų, kurie bus szia-

nedėlią į grand jury paszaukti. Yra iszrokūta, kad per tai kantas (Shelby County) per kelis metus patrotijo \$1,500,000. O jeigu visi apskustie-jie užmokės korą, tai bus tik \$250,000.

— Kaip jau zinoma, tapo priimtas Vilsono tarifo billius: Jam buvo prieszingi republikonai, bet demokratai jūspergalėjo. Pagal tą billių galės isz užrubežio eiti be muito geležinė ruda ir geležinis dėl tvorų dratas, o taipogi cukrus ir angliai. Lygia dalia taipogi tapo sumažintas muitas ant tulų dalykų, įvežiamų isz užrubežio. Reikia, kad tik prezidentas Clevelandas ant to belliaus pasiraszytų, o jis taps įstatymu.

Daugumas laikraszezių raszo, kad po priimimo to billiaus, visoki darbai ir prekystė prasidės geriau eiti ir sugrįsz taip sakyti geri laikai. Ir nereikia labai abejoti, nės per tiek laiko pabirkai ir kitokios darbavietės stovėjo, tai gi daugumas produktų ir iszdirbinių jau susivartojo ir jų didesnis pareikalavimas atsiras. O taipgi pabirkantai ir visi darbo davėjai žinos sykį kaip ką ir kiek daryti, todėl drąsiau viską varys.

— *Lyon, Prancuzijoje 16 Rugpjucio.* Santo Caserio, prezidento Carnoto nužudytojui, tapo nukirsta galva guilotinos kirviu.

Paėjus gandui, kad Caserio 16 d. szio mėnesio bus nužudytas, jau iszvakaro prisirinko žmonių pilni hoteliai, o ir namai ulyczios, kuria turėjo vėžti Caserio, o taipgi ir apie ekskucijos vietą. Antrytojaus labai lietus lijo, todėlgi žingeidi publika negalėjo stovėti ant ulyezių, bet susigrudo į hotelius ir namus. Vietinė administracija, bijodama, kad anarchistai laike vėžimo Caserio ant nukirtimo, neda-

sileistų kokių žmogžudysčių, netik nū visų tų ulyčių, kuriomis ji vežė, nuvarinėjo žmones, bet iš hotelių išvarė ir liepė užraktyti visus hotelius ir namus ir nieko į jų svetimo neįleisti. Ulyčios gi visos, kuriomis Caserio buvo vežtas, buvo nustatytos kareiviais.

Kada įėjo tarnai į kalinį, idant paėmus vežti Caserio į nukirtimo vietą, jis buvo labai išblyszkęs, ir giliai dusaudamas, du sykiu suszuko: „Tegul gyvūja anarchija!“ Paskui taip susilpnėjo ir ant viso kuno drebėti pradėjo, kad reikėjo jį vedant prilaikyti. Paskutiniai Caserio žodžiai buvo: „Tegul gyvūja anarchija!“ Galva nukrito po sunkaus kirvio kirčiu ir Caserio išleido dvasią.

— *Berlynas, 17 Rugsjucio.*

Policija kratydama keleto anarchistų namus, atrado taip vadinamą pragaro masziną, kuri buvo parengta dėl nematytos žmogžudystės ir terionės.

— *Roma.* Italijos valdžia paveržus ir atėmus viską beveik nū szvento tėvo popiežiaus, nenorėjo pagaliaus jo dvasios valdžios ant dvasiszkų bažnytiszkųse dalykųse pripažinti. Pagaliaus paskirtus popiežiaus vyskupas nepripažindavo bei neįtvirtindavo. Bet pastarajame laike, valdžia, matydama, kad prieš popiežių kariaudama, kariauna sykiu netik prieš Italijos katalikus, bet ir prieš viso svieto, užtraukia ant savęs audrą, kuri gali sugriauti ją ir sugrąžinti popiežiui valdžią ir išplėstą neteisingu būdu vieszpatystę, emė artintis ir gerintis prie jo ir daleisti liūšiau atlikti tarp katalikų savo dvasiszkus reikalus. Tokį popiežiaus pergalejimą valdžios matome ir tame, kad jau kelintas kartas ji patvirtina vyskopus bei

dūda jiems, taip vadinamą „Exequatur“.

Pereitą nedėlią davė Exequatur dėl asztūnių vyskupų; o dar į 30 vyskupų yra, kurie iki sziol nebuvo valdžios pripažinti, bet nepoiglio ir tūs ji turės patvirtinti.

— *Madridas, 13 Rugsjucio.* Taip didelė audra buvo pakilus apygardose Madrido ir Ciubod, kad ant kelio, kuriūmiėjo, paliko tyrus ir yras. Javus ant laukų visai išznaikino ir griudami triobėsiai daugiau kaip 100 žmonių užmuszė.

— *Ivovas Austrijoje.*

Cia pereitą nedėlią norėjo lenkai laikyti tautiszką kongresą bei susirinkimą, bet Austrijos valdžia, bijodama, kad caras batuszka Petropilėje neužpyktų, nepavelijo tai daryti. Matyti, kad prieszarą dreba sziądien ko ne visa Europa. Tik mes amerikiečiai dar nebijome jo bizuno.

Karė.

Karė tarp kynų ir japonų nesimazina, bet vis auga. Eina gandas, kad apie 10 szio mėnesio vandeninėje muszoje japonai paskandino septynis kyniszkus kariszkus garlavius; bet tai dar patvirtinimo reikalauja. 18 d. szio mėnesio pranesza, kad susimuszime ant vandens kynai nors nūgramsino vieną didelį japonų kariszką garlaivį, bet bijo tolesniai musztis ant vandens su japonais ir vengia su jais susitikti. Japonai nusiuntė į Korėją 50,000 kareivių ir apstatė jos rubežius, prisakydami, kad joku būdu neįleistų kynų kariūmenės į Korėjos dalykus. Kynai taipgi vandeniu išsiuntė 20,000 kareivių į Korėją. Galima iš to numanyti, kad bus ant Korėjos rubežiaus didelė kruvinamusza. Kynai stokūdami pinigų, dėl karės varymo, įjesz-

ko į 100,000,000 markių pasiskolinti. Vokietijos ir Anglijos didzturcziai ketina jiems tą sumą suteikti už mažus procentus. Japonai džiaugdamiesi iš savo pergalejimų, mislija bent kokią trečią dalį Kynų užimti, beje Mandžuriją. Jie taip gi ketina pagaliaus patį Pekiną, Kynų sostapilę ir didžiausį ant svieto miestą, pradėti kanūlėmis ardyti; bet Maskolija, Prancuzija ir Austrija žada tai jiems nepavelyti. Minėtos vieszpatystės ir szneka, kad, jeigu japonai norės paimti visiszkai į savo rankas Korėją, tai jos lieps kynams ir japonams išsikraustyti iš Korėjos ir ją padarys nei nū ko neprigulminga vieszpatyste.

19 d. szio mėnesio daeina zinia, kad japonai du sykiu sumuszė kynus ant sausos Korėjoje ir, kad Korėjos randas lneksta į japonų pusę. Pagaliaus vienoje muszoje Korėjos karalius liepė savo kareiviams paturėti japonus. Tomis pergalemis japonai išveržė kynams stipriausius puktus Korėjoje, kuriūse jie galėjo tvirtai laikytiesi. Tokiu būdu, rodo, kynai bus priversti ne užilgo suvisu išsidanginti iš Korėjos.

17 d. pranesza iš Aprikos, kad tenai respublikoje Transvaal didelį maisztą daro kaffrai, kurie užpuldami netik viską plėszia, naikina, bet ir gyventojus be skyriaus amžiaus ir lyties žuda. Taip pereitą nedėlią jie išpjovė vyrų, moterių ir vaikų į 120 žmogysčių.

— *Kur kokio amžiaus gali vesti ir tekėti.*

Austrijoje: merginos 12, o vaikinai 14 metų amžiaus.

Vokietijoje: merginos 14, o vaikinai 18 metų.

Belgijoje: merginos 15, vaikinai 18 metų.

Ispanijoje: merginos 12, vai-

kinai 14 metų.

Prancuzijoje: merginos 15, vaikinai 18 metų.

Graikijoje: merginos 12, vaikinai 14 metų.

Italijoje: merginos 15, vaikinai 18 metų.

Portugalijoje: merginos 12, vaikinai 14 metų.

Maskolijoje: merginos 15, vaikinai 18 metų.

Rumanijoje: merginos 16, vaikinai 18 metų.

Szveicarijoje, abelnai, merginos 12, vaikinai 14 metų.

Kitose pasaulės dalyse, Aprikoje, Azijoje, dar jaunesni susitūkia. Indijose, Azijoje, rasime galybę naszlių, 13 metų amžiaus turinczių. Tenai kartais 9 metų mergina iszeina už vyro penkis sykius už savę senesnio.

Mūsų praeitės ir dabartės paslaptys.

Tikrų atsitikimų apsakymas.
parasžė Aleksandra Gužutis.

(Tąsa.)

XXII. LAISVĖ ARBA LIŪSYBĖ.

Liūsybė yra didžiausiu turtu ant žemės; žmogus neturintis laisvės, nieko neturi, nės jo esybė, turtai, noras ir visi reikalavimai priguli prie kito. Kada buvis vergų yra taip ap-rubežitas svetimų norų, tada liūšas žmogus yra vieszpacziu savęs, savo turtų, norų ir reikalavimų.

Ar gali buti didesnė laimė, kaip gavimas liūsybės! Tos laimės datyrė artojai maskoliszkos Lietuvos 1861 metų, bet liudnai yra pamislyti, kad tie mūsų viengencziai daugiau kaip per dvideszimtį metų neiszmoko dar vartoti brangios liūsybės. Liūsam žmogui priguli buti padoru, viežlyvu, rupinancziusi apie praplatinimą apszvietos ir darbūjineziusi dėl pakėlimo budiszko ir medegiszko buvio savo tautos. Tų apzadų liūso žmogaus mūsų artojai vi-

siszkai neiszmano ir apie anūs nemislyja, jiems regis, kad budami liūšais, ką patinkamai gal daryti, tai yra skriausti ir niekinti vienas kitą, o taipgi negūdoti svetimų turtų. Įvykus tokiam klaidam numanymui, nekurie neapszvesti artojai didei nepadoriai elgiasi, dievaiczių jų yra arielka, o pripūtę to truto, nieko priesz savę nestato, ir pirmiausių jų žodžiu yra: „Ką tu durniau, ar tu man ponas esi? Asz galiu tavę užmuszti, ir skurą pinigų pripilti. Arba sutinki vaziūjanczius isz miesto žmones, jau gerai iszutusius, tai vietoje senovės krikščioniszkos pasveikinimo „Tegul bus pagarbintas“ iszgirsi bjaurius maskoliszkus blogžodžiavimus, ir sergėkisi, kad tie girtūkliai nesukliudytų ir nesulaužytų vėzimo.

Taip darydami broliai lietuviai, noris pagal įstatymus rokūjasi liūšais, bet tikrai esate vergais savo nepadorų darbų ir blogų papratimų, dėlto numetę nū savęs tūs bjaurius retėzius, darodykite savo liūsybės padoru ir viežlivu apsiėjimu.

XXIII. VYRENIEJIE VALSCIZIŲ.

Pavelyjimas valsezioniams rinkti isz tarpu savęs vyresniūsius ir teisdarius yra didelė geradėjystė, bet pasinaudjti tūm geru mūsų artojai visiszkai nemoka.

Kaimas, samdydamas kerdžių žiuri, kad tas samdinys kas nebutų vagiu, ir girtūkliau, o iszmintingai elgdamiesi mokėtų suvaldyti piemenius, ir, gerai ganydamas galvijus, nepadarytų iszkadų laukūse ir pievose.

Kada su tokia apžvalga samdote kerdžių, dėlkogi be jokio iszmintingo apdumojimo renkate valseziaus vyresniūsius, tai yra starszinas, starostas ir teisdarius „sudžias“? Ar tai kerdžius svarbesnis yra už valseziaus urėdinikus, ve-

danczius jumis ir visus jūsų veikalus?

Rinkimas valseziaus vyresniųjų atsiliektą Lapkriczio mėnesyje, ir tada valseziai renka savo virszinikus ant trijų metų, dėlto gaspadoriai susiėję į valseziaus rėdystę, laukia atvaziavimo tarpiniko, kuris pagal įstatymus turi užžiūrėti rinkimą.

Koliai atvaziūds tarpinikas, nėra ką veikti, reikia įkarciziamą sprusti, o karcizema, kaip Pilotas poteriūse, visados prie valseziaus rėdystės riokso, nes žydai numano, kad čia gera vieta rublius gaudyti. Lapkritis tai ne Gegužis mėnū susiejusiems kaspadoriams reikia pasisizdyti. Prasideda pypkiavimas ir kalba, neverta kevalo iszėsto kiauszinio. Ukinikai pradeda skirstytis į burius, turbuti, nori pasirokūti, ką iszrinkis į vyresniūsius. Et ką čia rokūtisi ant tuszczios szirdies, reikia truputėlį pasistiprėti. Girdėtisi žodžiai „dekimesi“ variniai sužvangėjo, o didei paklusnas jūdbarzdys, pastatė ant stalo butelius ir cizerkas vyrai ėmė sveikintis, ir butelius tuszinti.

Kada taip dėjosį karcizemoje, tūm laiku namūse valseziaus rėdystės nedidelis burelis blaivų ir iszmintingų vyrų, kalbėjo apie iszrinkimą vyresniųjų, ir vienu balsu susitarė pakelti į starszynas, padorą ir gana mokytą žmogų Jūzą Žalvį. Po to parokūta buvo, kurie isz padoresnių gaspadorių bus starostomis ir teisdariais.

Tū tarpu karcizemoje dedėsnė dalis valseziaus garsiai klegėjo apie rinkimą vyresniųjų, o čia apszildytos galvos nieko iszmintingo negalėjo aprokūti. Idant benaudingai užimt vyrus, Kreivakojis Trumpiszka, užsiirgliņęs ant sūlo, atsiliėpė: „Ar girdite vyrai! tie parmazonai atsiakyrę nū mūsų renka į starszinas

Jūzą Žalvį, mums per daug kytrų nereikia, nepasidūkime!“ Ant to atsiliėpimo Trumpiszkos, davėsi girdėti daug balsų: nereikia mums Žalvio, kam mums taip mokytų, mes priesz jį turėsime be kepurės vaiksčioti, o kokiam reikale nei su buteliu, nei su rubliu, prie jo neprieisi. Toliaus keletas pusgirczių žmonių suszuko — ot vyrai! geriaus iszrinkime į starszinas Matelį isz Durbėnų, tai prieinamas žmogus. Matelis! Matelis, te bun starszyna! Suszuko visas burys net karcizemos langai suskambejo. Kadagi Matelis liepė jūdbarzdžiui atneszti szesziš gorezius arielkos, tai visa tauta karcizemos suszuko: Vivat! Matelis mūsų starszina.

Atvaziavus tarpinikui, atsiliko rinkimas vyresniųjų, bet liudna pamislyti, kad didesnis skaitlius balsų karcizemos rinkėjų užturėjo virszų, ir į vyresniūsius tapo iszrinkti žmonės, neturinti nei jokios vertės, ir reikalingų privalumų prie iszpildymo savo apžadų.

Toku tai budu mažne visados atsiliektą rinkimai valseziaus vyresniųjų, o kokios pasekmės to neiszmintingo darbo, tai patys valsezionys gerai numano ir junta, nes iszrinkti karciziamniszkos gaujos starszinos, starostos ir teisdariai visados yra paveidus savo rinkėjams girtūkliai, tamsus kaip taboka ragelyje, ir gauda rublius, kaip szuva muses. Pas tokius žmones nėra nei krislo teisybės, iszminties ir sąžinės; dievaiczių jų yra arielka ir pinigai, o skriausmas, aszaros naszlių ir naszlaiczių, nepajudina užkietėjusių szirdžių, nū kurių pasgailėjimas nuslenka, kaip vandū nū plunksnų zasies. Vienas tik Dievas gal surokūti, kiek netesybių ir skriausmo artymo, darosi valstiszkose rėdystėse ir teisdarystėse. Nuskriaustas vargužis neatras ten teisybės, o koliai gūdoja-

mam virszinikui neįbruks į ranką rubliaus, tai ir žodžio neiszgirs. Reikia žinoti, kad teisdariai, pirma užsiganėdinavo priemimu, o dabar arielka po senovės pritinka, bet be rubliaus žingsnio neeisi.

Valsezionys garsiai szaukia ir rugoja ant netesybių savo vyresniųjų, o kiti kaltina valdžią. Ne valdžia čia kalta, o jus patys. Dėlko neturite iszminties rinkti padarius ir protingus vyresniūsius?

Ar negalite iszrasti padorių žmonių, iszėjusių mokslus noris pavieto mokslaviečių? Toki žmonės naudingai galėtų buti jūsų perdėtiniais, nebijo kiete mokytų ir szviesių vyresniųjų, o sergėkitės tamsių, nes žinoma yra, kad aklas aklą veda, tai abudu į dūbę įkrinta.

Prie tokio nūpolio dorybės, ir neapszvietos vyresniųjų valseziaus, rasztinikai rėdysčzių, užima didei svarbią vietą, nes ką jie paraszo, tai aklas starszina arba starosta, pridėjimu savo peczėties, viską patvirtina, noris, kad tie rasztinikai būtų prigūlinečiai apszvesti ir padorus žmonės, tai galėtų maž daug taisyti veikalus, bet nelaimė daugumas rasztinikų, geriaus moka gerti arielką, kaip raszyti, o apie teisybę ir nėra ko jų klausti, nes jie stengiasi pripilti kiszenius.

Visus sulenkėjusius lietuvius katalikus, vyresnybė atstatė nū rasztinikystės, o ant jų vietos pasodino maskolius, kurie atpludę iszkaszin kur, didei nepadoriai elgiasi. Pažįstame vieną rasztiniką, kuris isz zandarų iszokęs į rasztinikus, noris taip moka raszyti, kaip meszką numano grajiti ant skripkos, vienok didei vikliai pinigus renka. Kad pastojų rasztiniku, nabagytiš buvo plikas, kaip tilvikas, o dabar per tris metus pasipūsze puikiūmis plunksnomis, ir jau nū daug szimtelių ima palukas. Verta butų, kad vyres-

nybė ponus rasztinikus geriaus užsiurėtų. Dėl kogi tarpininkai nemato*) tų piktvartojimų, kurių dasileidžia valsciaus vyresniejie ir rasztinikai? Iszguldymą tos paslaptinės palieku didprotiems.

Vyresnybė nedraudžia (?R.) lietuviams būti rasztinikais valstiszkų rėdysčių, dėlto gaspadoriai gali praszyti valdzios, kad priimtų į rasztinikus vietinius mokytus jaunikaiczius, kurie daug padoriau tarnautų savo viengencziams.

Taip broliai, bukite iszmin-tingais prie rinkimo vyresniųjų, o nedatirsite to skriausmo ir neteisybės. Laikas ateiti į protą, kad nustotų žmonės kalbėti, jogei Lietuvos valscionys yra neužaugais nemokancziais savę rėdyti.

(Dar neviskas).

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

— Boston, Mass. 13 Rugpjucio. Szv. Kazimiero ir szv. Vincento parapija laikė mėnesinį susirinkimą, ant kurio tarp kitko buvo padūtas užmanymas dėl parkvietimo kunigo ant rudens dėl spaviednės iszklausymo. Prie to nekurie parapijonai pridurė, kad reikia mums kunigo ant visados. Szį užmanymą visi parapijonai noringai priėmė ir iszrinko du parapijonu, Vincą Kauną ir Joną Bakutį, kaip komitetą dėl parupinimo kunigo Bostono parapijai ant visados. Tą paczią dieną buvo taipgi rinkti ir parapijos perdetiniai. Visi pasiliko tie patys, apart protokulų sekretoriaus ir vice-prezidento, kurių vietas užėmė J. Bakutis ir J. Butkus.

Praszau brolių lietuvių, kurie jeigu žinote tikrą lietuviszką kunigą, reikalaujantį vietos, kogreicziausiai dūti žinią.

*) Dėlto nemato, kad labai tankiai patys tarpininkai yra besąžniszkais plėšzikais ir ima nū rasztinikų įpatingą metinę donį. R.

O ir pats kunigas, kuris mitytų būti mūsų klebonu, yra maloniai praszomas pas mus atsiszaukti, arba pats atvažiūti, o mes jam viską koaiszkiausiai iszpasakosime kas link mūsų parapijos. Jeigu kunigas atsilankytų pas mus dėl apsižiurėjimo ant nedėlios kitos, galėtų mus spaviednės iszklaudyti, o mes jam atlygintume už kelionę ir vargą.

Yra visi parapijonai užpraszoimi ant ateinanczio susirinkimo, kuris bus antrą nedėlią kito mėnesio.

Laiszkus reikia siūsti ant szio adreso: Mr. John Burnett 38 Winnisimmet st. Chelsio Mass. Vardan Komiteto.

J. Bakutis.

— Wilkes Barre, Pa., 15 Rugpjucio. 14 d. szio mėnesio iszkėlė Wilkes Barrių lietuviai seniai per „Vienybę“ apgarsintą parapijinį balių. Balius buvo isztikro parapijinis ir grynai lietuviszkas. Prisirinko vyrų ir moterių pilna salė. Lenkų ir kitų svetimtauczių taip mažai buvo, kad nei patėmyti jų nebuvo galima. Vien tik lietuviai ir lietuvaitsės susirinko, szoko linksmiai, gražiai lietuviszkus szokius. Gėrė alų ir skanius vandenis, valgė gruszias, banenes, nepamirszdami užsikąsti ir tvirtesnių valgių. Sznekucziavo, jūkavo ir salė iszdavė užimą, isz szimtu įvairių balsų susidedantį. Gražu ir malonu buvo žiurėti į lietuvis tvirtus jaunus žaliukus vyrus, kurie poniszka apsiredę vien lietuviszškai sznekejo tarp savęs ir su moteriszkosiomis. O ką jau besakyti apie lietuvaitses, kurios it aniūlai į baltus rūbus įsivynioję savo gražiu apsiėjimu, linksmumu ir patogumu, pridavė gyvumo ir malonumo visam baliui. Ne kiekviena Amerikos lietuviszka parapija gali pasigirti savo moteriszkosiomis priesz Wilkes Barres, ir Wilkes Bar-

res jaunikaicziai, kaip matyti, nelabai gali skystis ant merginų stokos. Baliaunikai nors nesziksztavo cento ant iszsigėrymo, tacziaus nusigėrusių nebuvo matyti, nežiurint ant to, kad balius iki szviesiai dienei duravo. Pesztynių taipgi nebuvo, nors keli apkvailėliai buvo bandę tai padaryti.

Ant to gi baliaus apturėjo dovanų Marija Dzidolikiene isz Milutes už kontestą, kuri varė, rinkdama pinigų ant lietuviszkos bažnyczios su pana Mary Mack. p. Dzidolikiene su tokiu pasiszventimu darbavosi, kad per kelis mėnesius surinko \$285,10, už tai ir apturėjo pirmąją dovaną, beje už \$28 auksinį laikrodėlį. p. M. Mack, kadangi paskiau pradėjo rinkti, sakės mažai dar tesurinkus, todėl ji žadėjo dar rinkti iki ateinanczių pėdei. Ji žinoma gaus antrąją bei mažesnės vertės dovaną.

Svetis.

— Edwardsalle, Pa. 19 d. Rugpjucio. Laikėme savo bertaininį susirinkimą, ant kurio iszrinkome delegatus į seimą: kun. A. Burbą ir Silvestrą Pauksztį, taipogi nepristojome ant „Susiv.“ vyriausybės įneszimo kas link naujo budo rinkimo „Susiv.“ kandidatų, kadangi noriant tikrai iszpildyti szį įneszimą, turėtų koznas apskritis dar pirm seimo daryti savo apskirtyje mažą seimuką, o szis dalykas užimtų ir laiko ir nereikalingo kaszto. Taigi ant szio seimo tikrai suvažiavę delegatai tegul renka kandidatus ir vyriausybę. Jeigu aną naują įneszimą nutartų seimas priimti, tai ant kitų metų rupinsimiesi pildyti, nors tas dalykas szįdien yra keblas. Szv. Antano draugystės komitetas P. Burba prezidentas, S. Milanczus sekretorius.

— Pittston, Pa. 19 d.

Rugpjucio. Szv. Jūzapo draug. laikė mėnesinį susirinkimą, ant kurio tarp kitko, iszrinko į „Susiv.“ seimą szius delegatus: Tamoszių Pauksztį ir Simaną Lopatą. Vardan „Susiv.“ sąnarių Dr. Sz. Jūzapo A. Szilingis.

— 26 szio mėnesio atsiprovinės pirmutinės sz. miszios atnaujintoje sz. Kazimiero Lietuviszkoje bažnyczioje. Ant tos iszkilmės ims dalyvumą Pittstono lietuviszkos draugystės. Parapijonas.

— Baltimoreje 15 d. Rugpjucio buvo dideliai puikus szv. Jono lietuviszkos draugystės piknikas, ant kurio ėmė dalyvumą netik vietiniai lietuviai, bet ir daugybė svetimtauczių. Ant jo buvo taipgi gūd. kun. J. Lietuvnikas ir keletas lenkiszkių kunigų. Bovijosi gražiai iki vėlo vakaro.

Tegulgi ir jų kaimynai Philadelphiajos lietuviai pasirupina, kad ir jų piknikas, 25 szio mėnesio, būtų kodidžiausias, iszkilmingiausias ir gražiausias. Tegul pasirodo svetimtauczių akyse, jog yra tikrais lietuviais, padoriais ir iszmincingais žmonėmis.

— No. 33 „Lietuva“ jieszko redaktoriaus. Nežinia, dėlko p. A. Jociš atsitraukia. Zingeidu, kokį „Lietuva“ sulauks kitą redaktorių.

szankimas nū pamarinio skyrimo aprubio.

Atėjo pageidautas laikas, jog prisiartino devintas „Susivienijimo“ seimas; szitai anas atsilauks 25 Rugšėjo garsiam Scrantono mieste, tarp didžiausių anglekasyklių. Visų szirdys mylineczios brolišzką vienybę neiszpasakytai prasidžiugo, jog vėl nekaipo užstoja nauja tautiszka szventė, ant kurios susivaziūs visi

prakilnesni lietuviai visos Amerikos dėl rodavėjimosi apie savo reikalus ir, jog atsirado priežastis pamatyti lietuvius Scrantonio laimingus dėl statomos pas jūs naujos lietuviszkos bažnyčios.

Augsčiausias minėta priežastis szio-metinio seimo dėlto dziugina szirdis. Praeitais metais 8 „Susivienijimo“ seimas nusviete visą Ameriką ir Europą savo neiszpasakomu gražumu ir vaisingumu darbų dėl lietuvių, abelnai ir dėl suvienijimo brolių Amerikoje. Todėl, kad po pernyksčiaim seimui „Susivienijimas“ pasirodė ant lietuviszkos padangės, kaip auszros žvaigždė, zenklinanti dieną dėl prisikėlimo lietuvių, pažadinti mūsų broliai ir atgaivinti viltimi pritvėrė kūpą ir draugysčių tiek, kad „Susivienijimas“ be mažko pasidvigubavo. Neprieteliai lietuvių, pamatę „Susivienijimą“ syla, pradėjo pulti ant „Susivienijimo“ kaip po ant stipriausio muro, kuriū dengiasi lietuvių. Kad taip „Susivienijimas“ tapo paojingu mūsų prieszams, todėl tikriems lietuviams stojosi tikru pavėsiu, po kuriū gali glaustis dienoje suspaudimų ir audrų. Jei šiandien, pagal kitų numanymą, dar nebutų tokiu, kaip sakome, „Susivienijimas“, tai turi būti, tikrai reikia biskį pasidarbūti, o ypatingai dabar, kad liko tik vienas mėnū su mažumu lyg laukiamo gražiausio devinto seimo. Todėl szaukimu nū marių jūsų broliai šiandien kelbina szirdis, idant užsidegtumėtė meile lietuvių ir be žado, kaip numiręs kunas, nepasiliktumėtė. Szitai mūsų pamarinis krasztas, kuris turi 12 kūpų jau susirėdė ir kuriūs galėjo perstatė kandidatais ant „Susivienijimo“ virszinijų, tą patį padarė ir Luzernes apskritis su Lackavannos County. *) Bet

*) Dar ne R.

ką dirba Philadelphia su Baltimore? Ką szneka jūdkalnio aprubis arba Skulkino? Kur vakarinių lietuvių balsas su garsingos Chicagos gerais vyrais? Argi negali Philadelphia pasisznėjęs su Baltimore pastatyti iszrinktų vyrų ant „Susivienijimo“ vyriausybės kandidatų? O Shulkino kalnai glausdamiesi apie Shenandorį argi negali padaryti rodos, idant savo vyrus iszvestų ant lietuviszkos szviesos, kurie labai naudingai galėtų dirbti dėl lietuvių? O Chicagos tėvynainiai labai myliami broliams, kodėl nedirbate? Susiraszykite su Pittsburgho, Clevelando, Visconseno, Detroito, ir S. Luis broliais ir perstatykite savo kandidatus. Teisybė vakarinių lietuvių perdidele szalis, bet per rasztus susisznėję nebūs sunkumo, o nekurie isz karsztesnių galės ir atvažiūti ant seimo, nės Scranton'as labai visiems paranku pasiekti. Sujudėkite lietuviszkos Amerikos marės, susiliekitė upe liai meilės isz szirdžių degančių dėl Lietuvos ir tada atsiras pas mus laukta ir pageidauta vienybė ir sutikimas, tadą pas mus atsiras sutarmė ir, pasakysim, pasidarys draug užimas sutinkantis, kaip užimas marių, kuris, kaip daug kartų teko girdėti, yra labai sutinkantis ir ramu taip, kad užsiklausius atsimena amžnumas su savo parėdku paliktu nū Augsčiausiojo, kuris niekada nepasibaigs. Sutikimas ir harmonija turi savipstiprumą ir pastovingumą, nės tenai nėra gadinimų, o ko truksta vienam balsui, kitas savo siaudimu dapildo; kad vienas silpsta, kitas savo balsu užsikisza ir taip stovi amžinas sutinkantis užimas. Taip tebū sutarimas tarp lietuvių.

Marių Szaukimas.

Klaidu atitaisymas.

Pereitame „Vien.“ buvo pa-

raszyta, kad kl. J. Rusikis isz Detroito: ne isz Detroito, bet isz St. Vincent seminarijos.

9 Seimas „Susivienijimo Lietuvių Katalikų“

bus laikomas 25 d. Rugsėjo (Septembrio) Scranton, Pa. Delegatai yra maloniai užpraszomi pribūti vakarop 24 dieną Rugsėjo, idant ant rytojaus visi būtų pasirengę kaip reikiant.

Kas link rinkimo „Susiv.“ vyriausybės ant kitų metų, jau buvo apgarsinta „Vienybės“ N. 31 ir 32. Tą dalyką kožna draugystė bei kūpa turi apsvarstyti savo susirinkimūse ir savo numanymus bei nusprendimus padūti „Vienybės“, o jei tos draugystės bei kūpos „Susiv.“ nori aprinkti ant vyriausybės kandidatus, tai turi susineszti ar per gro-matas arba per tam tikrus delegatus su kitomis draugystėmis bei kūpomis to apskricio, prie kurio ji ir kitos pri-guli, o tada gali aprinkti. Kurios „Susiv.“ draugystės bei kūpos negali arba nenori isz priežasties tolymos kelionės bei didelių kasztų pakėlimo paskirti ant seimo delegatą, turi savo susirinkimo nusprendimus link „Susiv.“ gero atsiūsti ant popieros vienam isz „Susiv.“ komitetui, o szis nusprendis bei užmanymas dėl „Susiv.“ gero bus perskaitytas ant seimo ir tūs visus dalykus delegatai, isz-mintingai persvarstę bei per-kratę, nuspręs link „Susiv.“ labo, o po seimui bus visas apgarsinta. Delegatai atvažiavę į Scranton, tegul kreipiasi pas mūsų tautietį Vincą Blažį ant szio adreso: 316 Penn'a Ave, kuris kas link apsigyvenimo vietos kožnam užrodys broliškai, o patys delegatai vienas su kitu veik susipazins.

„Susiv.“ prezidentas kun. A. Burba.

POLITISZKAS SZIUPINYS

„Tegulgi bus kova vardan Vieszpaties“
Paraszė Jonas Arulis.

(Tąsa.)

Kalbėdamas apie maskolių darbus mūsų kraszte, žinia, negali užtyleti ir apie tokį svarbų faktorių maskolinimo, koku pas mus yra pravoslavna cerkvė. Maskolių pravoslavija su savo oficialiszku fanatizmu, kaip iszsitarė Stableskis, gali būti gražumi parodymu, į kokį purvyną gali nugrimsti Kristaus mokslo meilės artymo, kada jis papūla į purvinus nagus kraujagėrių – politikanų. Niekas dabar jau nepagirs žinomų kruvinų darbų viduramžinės inkvizicijos, o vienok visi turi pripažinti, kad darbai pravoslavnos cerkvės mūsų kraszte dar kur kas nemeilesni už anūs senovinių inkvizitorių darbus; juk ir patys prieszinikai inkvizicijos pripažista, kad inkvizitoriai, degindami žmones kitokio tikėjimo, tvirtai tikėjo, kad tokis smarkus jų pasielgimas su dvasiszkais prasikaltėliais neathutinai reikalingas netik dėl naudos bažnyčios, bet ir dėl naudos tų paczių žudomųjų atskalonų, ir kad pražudydami žmogaus kuną, jie iszgelbės tukstanczius kitų žmogysčių nū amžinos prapulties. Pasielgimas gi pravoslavijos ir jos tarnų mūsų kraszte jau suvisu nieko bendro neturi su dvasiszkais reikalais žmogijos. Ar gi tie patys popai ir jų pagelbinikai nesupranta, kad žmogus varu atvartytas į svetimą bažnyčią negalės turėti nei mažiausios pagarbės dėl jos mokslo ir maldų, bet atverniai stengsis iszjūkti viską, ką tik tenai pamatys ir iszgirs, o per tai juk iszjūks ir patį Kristaus mokslą ir, argi jie nežino isz istorijos, kad nei viena vieszpatystė ir nei vienas tikėjimas niekados dar nepasikėlė per persekiojimus sve-

timų tikėjimų, bet atverniai visoki persekiojimai sužadindami fanatizmą ir neapykantą szirdyse persekiojamųjų tik silpnina ir ardo vieszpastystes.

Persekiodami ir visaip kaip skriausdami svetimtaucius, maskoliai dar tolydžio skundžiasi, kad sumaskolinimas „apmaskolinimui paskirtų“ krasztų jiems visiszkai nesiseka, kad maskoliszkai virszinjkai menkai pildą norus augszciausios savo valdžios, kad maskoliams reikia elgtis kur kas smarkiaus ir nesigailėti nei darbo, nei skatiko, kad pergalėti prieszginybę svetimtauczių ir t. t. Nereikia būti dideliu galvocziumi, kad gerai suprasti ir tikras priezastis szitokių skundų. Kaip visi gerai žino, tokiais verksniais dažniausia esti tie maskoliszkai laikraszcziai bei administratoriai, kurie ant prazudymo svetimtauczių nori atremti visą laimę Makolijos. Skųsdamiesi ant savo nepasisekių, jie anaip tol neketina iszszizadėti savo noro isznaikinti svetimtauczius, bet tik stengiasi padidinti energiją savo santėvynainių ir sukelti visą Maskoliją ant tų nelaimingų drasunų, kurie drįsta prieszintis jų užmanymams. Beveik visi toki skundai maskoliszkų ultrapatrijotų atveda į tai, kad netik valdžia dar smarkiaus ima žudyti svetimtauczius, bet neretai ir maskolių visūmenė, užsidegusi tautiszkų fanatizmu nemažai prisideda prie szunybų savo valdžios. O vienok daugelis isz mūsų nesubrendusių politikų neretai priima už tikrą teisybę szitūs veidmainingus aimanavimus abrusitelių ir ramina savo tautiszkus *) tūmi, kad maskoliai

*) tautiszkis nū tauta, kaip namiszkis nū namai, visoje Lietuvoje sako mūsų namiszkiai iszėjo szieno pjauti ir žodžio giminiėtis man neteko niekur girdėti, pas Kurszaitį jo taipgi nėra; ar jis tik nebuvo vaisiumi fantazijos p. Obūl.? Nežinau tikrai

mažai gali užkenkti lietuviams. Toki raminimai zinia neparodo didelio proto mūsų politikų. Juk visos nelaimės mūsų praeitės paėjo isz to, kad mūsų proseniai tik labai vėlai patėmydavo ir suprasdavo gresiantį jiems nū svetimtauczių pavojų. Juk ir prusai ir jetvengiai **) ir tie patys latviai gynėsi ir labai drąsiai gynėsi nū svetimtauczių, bet visi jie arba suvisai prazuvo arba nors papūlė į svetimą verguvę, už tai kad savu metu ne suprato viso pavojingumo savo padėjimo ir nepasirengė priderincziai gintis. Lietuviai gi szelpdami szitūs nelaimingūs broliaus ir tolydžio muszdamiesi su kraujageriais vokiecziais bei slavėnais, jau isz anksto, kada dar szitie prieszinjkai buvo beveik nei nekludę Lietuvos, gerai suprato, su kokiais užpūlikais jiems atsieis turėti reikalą ir ko jie gali tikėtis dėl savės, jeigu dūsis savę pergalėti, — ir kada vokiecziai pergalėję prusus ir latvius atsirėmė į paczia szirdį Lietuvos, mūsų proseniai jau taip buvo įnirtę ant szitų žvėrių žmogaus kune, kad žiūrėjo ant jų kaip ant tikrų pragaro sunų (juk dar ir dabar lietuviai perstato savėlnią vokiszkame drabuzyje)

kaip sako Prusų parubezyje, bet Starapolės bei Kalvarijos pavietūse visados sako! Starapoliszkis, Liudvinaviszkis, o niekad neteko girdėti: Starapolietis, Vilkaviszketis (sako tiesiok nū Vilkaviszkie); taipogi sako: Totoriszkė t. y. Totoriaus namai, Karaliszkė — Karaliaus giria ir t. t. Sul. Budas I. 167.

**) Pagal gudiszkų metraszozių (sena-slavėniszka) jatviazi — jatviangi garsas ian slavėniszškai iszreiksztas mažūju jusu, isz to maskoliszkas jetviagi; lenkiszkas vardas jadzwing taipgi atsako lietuviszkam jetvengys, tik pagal isztarimą rytiecių jecvengys c-4, in-en; sulyginant su tokiomis pravardėmis, kaip Gosztauta, Dauggirda, Jotauta (visos paimtos isz gyvos kalbos) galėjo būti ir ne jetvengys, bet jetvenga, plur. jetvengos.

ir velijo patys sav galą pasidaryti nei papulti į jų valdžią. Ir ypatingas dalykas: kūlabjaus didinosi galybė vokiecių ir kū smarkiaus teriojo jie Lietuvą, tū labjaus augo drasumas ir galybė lietuvių. Prie Mindaugos Lietuva rodėsi jau turėjo galutinai prazuti nū sujungtų smugių vokiecių bei slavėnų, bet kaip bemažant lietuviai pasipurtė, ir į kartą obūlį suėdė savo prieszinjkus; Lietuva daėjo į tokią galybę, kokios ji ikitolei dar niekad nebuvo turėjusi. XIV amžius — gadynė smarkiausių terionių vokiecių buvo ir gadynė didžiausios garbės ir galybės Lietuvos; kiekvienas didesnis užpūlimas kryževių nueidavo ant niek per tikrai karzjgiszką pasiszventimą Lietuvos vadų (Atsiminkime sav garsius darbus Margerio Punios pilyje, Vaidotos *) — Kaune). Darbai mūsų kunjgaikszezių Gedimino, Algirdos, Keistuczio, Vitauto, ir jo brolio Zigmonto I, rodo netik didelį pasiszventimą dėl tėvynės naudos, bet ir gilų supratimą jos reikalų. Tik vienas Jiegaila savo neiszmintingu susidėjimu su lenkais įtraukė Lietuvą į paines, kurios ilgainiui ir suvisai prazu dė mūsų tautą. Szitas susidėjimas su lenkais ir jo vaisiai parodo mums ir kitą prieszingą pirmajai ypatybei lietuviszko budo; lietuviai buvo nepergalimami, kolei jie atvirai kovėse su savo prieszinjkais vokiecziais bei slavėnais ir szitoje kovoje (su tauta, kuriai lietuviai juk nebuvo padarę nei mažiausios blėdies ir kuri neturėjo nei mažiausios tiesos užpūdinėti ant Lietuvos), nežiurint viso žvėriszkumo užpūlikų ir nūzmumo

*) Vaidota, ne Vaidaitis pagal szia dien dar esanczias pravardes Bukota, Bulota ir t. t. Slavėniszkas Woidat visiszkai atsako mūsų žodžiui Vaidota; oi—ai; a—o kaip ir visūse kitūse žodžiūse.

paproczių tos gadynės, mūsų proseniai ne tik parodė nepaprastą savo narsumą, bet ir toki tikrai karzjgiszką prakilumą (atsiminkime sav kaip elgėsi su vokiecziais Keistutis) savo budo, kad net patys vokiecziai stebėjosi. Suvisai ką kitą mes matome XV, XVI ir XVII amžiūse. S. Daukanta raszo, kad paveikę vokiecių karės brostvinjkus, kryževiais vadinamus, vakarūse, o totorius rytūse, lietuviai tarėsi nei kokių neprietelių daugiaus sviete neturį; kaipogi tūmi buvo parodę visai pasauli, jog lietuviams niekas negali per lupas braukyti, ir tūmi pasiliovę nevien į karę nebepratęsi, bet butinai užmirsę ginklą dėvėti. Szitūse žodžiūse nemažai ir teisybes: mūsų proseniai gynėsi ir gynėsi tikrai vyriszkai, kolei jie matė pavojų gresiantį jų liūsybei ir vengė visoko svetimtautiszko, kolei kiekvieną svetimtautį laikė už savo prieszinjką. Bet sunku buvo tautai, pripratusiai tikrai prie ginklo ir mokancziai tikrai kalaviju ginti savo tiesas, sunku buvo gintis nū lenkų, kurie, kaip lapė ilindusi į svetimą namą, virbindami ūdega ir visaip kaip gerindamiesi, pradėjo su dumblais maiszyti visą jo tvarką ir smaugti jo gyventojus. Vardan krikszczionystės ir savo apszvietos lenkai pamažu pradėjo naikinti lietuviszką kalbą, lietuvių paproczius, surėdymą draugijos, valgius, drabužį ir t. t.

(Dar ne viskas)

Pajieszkojimai.

Pajieszkau Jūzapo Bindoką, isz Bardaukų kaimo, kaip Amerikoje gyvena jau bus į tris metus. Jei kas jį zinote, arba jis pats norėtų atsiliepti, praszome dūti ziną ant szio adreso: J. Kaminski back off 124 Chatham st. Victoria B. C.

LIETUVOS ISTORIJA

nū seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

**PARASZYTA SIMANO DAUKANTO BUVUSIOJO VILNIAUS
UNIVERSITETO PHILOSOFIJOS MAGISTRO.**

(Tęsa).

Nū to laiko prasidėjo vėl tūjimpinės terionės ir skardmuszos, kurias kardu ir ugnia abi pusi viena antrą grieždamos ir apmaudą gieždamos zenklino: kaipogi netrukus kryževiu marcelga vėl įpūlės į Žemaiczius, tenai pavietą Gesavo, Labunių iki upės Nerio į peleną apvertė. Paskui jis pats sandaravo su Keistucziu, norėdamas kalinius iszkeisti. Paskesnei tą patį metą, atėjus meldzionims į Parusnį, tas pats marcelga grįžo vėl Žemaiczių terioti, bet tas žygis nevyko Vokiecziams: kaipogi Keistutis, sutraukęs Žemaiczius ties Naujapile, įpūlė į Parusnį ir siaubdamas tenai ugnia ir kardu iki pat Velavos pilei atėjo: kur užėjo, ten anglis paliko bežariojancios ir yros bažnyčių ir rumų krosnėse berioksančios, o degėsiai kaimų berukstanti; norėjo dar kamendotas pilės Tapau su urėdu Samijos jam kelią užstoti, bet velta: kaipogi nū tenai Keistutis bloszkėsi su savo rimtais pulkais į Nadraujų srytį, kurį iki Deime upei į rustus tyrus apvertęs grįžo namon, burius perkriksztų ir Vokieczų į vergus varydams, kurį kryževiu marcelga buvo norėjęs vyti, bet per užtvinusias upes negalėjo jo panokti. Gieždamas vienok apmaudą už tas nelaimas Ragainės kamendotas įpūlės į Žemaiczius vieną barą nuteriojo ir kėlis szimtus žmonių ir žirgų pagriebtų nū tenai parvarė.

Virsziaus minavotos Jaugaliaus sandaros tūm tarpu regimai jau reiskėsi Keistucziui: kaipogi visoms teriomėms esant Žemaicziūse ir visai Keistucziui raminant neprietelius, jis (Jaugalius) tylėjo, it tarsi tas jam nerupi; toksai jo elgimas pabudino szirdyje Keistuczio abejojimą jo kliauties, kurio pasalus sutarimas su neprieteliais ukės kas kartą aiszkesnei rodėsi ir skelbėsi: kaipogi kamendotas pilės Osterodes Sundenstein, noris kryževis, vienok vyras iszmintingas, Keistuczio kumas, kursai dukterį jo Danutę, isztekant už Janusz, Mozurų kuningaikszečio, prie krikszto buvo turėjęs; tasai pagailės Keituczio, noris pagono, vienok apreiskė visą tą, ką Jaugalius su Vaidele buvo padariusiu su kryževiais ant jo prabongo (žuties perr.).

Keistutis pasitiko tūm kartu Trakiūse; gavęs tokią žinią, nenorėjo patsai niekaip tikėti, mindamas tiek savo veikalių, tiek karės žygių atliktų dėl naudos ukės, idant Jaugalius ant tokios nedorybės butu leidėsi, rymojo pats savip, neiszmanydamas ką daryti. Įpūlės ant galo į apmaudą ant Vaideles, kaip įrankio tos nedorybės, giltinė pamojavo. Tūjau, Vytautą, savo sunų, isz Gradno pervadinęs, visą pasalą jam apreiskė, rugodamas ant Jaugaliaus, jog už tiek gerą darymų sav parodytų su dūnkepberniu susitaręs, gyvybą jam nor iszplėszti, neiszgalėdamas dar patsai to nudaryti, pagelbos savo ifedorybei pas ukės neprietelius veiza.

Atkeliavęs Vytautas, kursai didei mylėjo Jaugalių, niekaip nenorėjo į tai tikėti, ką tėvas jam pasakojo ir visai į perkalinėjo tardamas, jog veikias yra žabangai paczių mozurų (neprietelių), ne vėlius Jaugaliaus, kurie, nugąstaudami

musų vienybės, geidžia mumis sukerszinti, idant paskui mumis, nuvargusius namkare ir ermyderiais, veikias galėtu nuvergiti. Keistutis noris leidosi perkalbėti, vienok nūgąstaudams, idant jo sunus nepatogia Jaugaliaus meile pats savę ir jo neprapuldytu, Vytautą į Grodną ir Draicziną pasiuntė, o patsai palikęs Trakiūse jautojosi nū visų pusių nelaimos, idant kilstanti audra ant jo galvos neužniktų jį nepasitiekusį. Keistutis regisi bandydamas Jaugalių lugojo ant paženklintos dienos pasiregėti, kursai jo paklausė. Tūm tarpu Keistutis iszsiuntė savo sunų Vytautą su stipria Žemaiczių kariauna į Parusnį tarp Jurburgo ir Marienburgo pilių, kursai nutvėręs 6 riezokus bejojanczius į Bajerburgo pilę, iszsiujautojo nū jūtoje paskūjoje pilėje didei silpna įgulė teesant. Praneszus apie tai Keistucziui, liepė (pakvietė) jis tenai ir Jaugalių traukti: kaipogi tūmi norėjo bandyti, ar tas tiesa yra, ką svietas apie jį skelbia. Jaugalius pats nežygiavo, bet norėdamas savo dėdę apmonyti, iszleido jam į talką savo brolių Karjebutą. Keistutis metėsi tūjaus, ant pilės Bajerburg, norėdamas kūveikiausiai įsilaužti: papilius nudegino, revas užkimszo ir vėtravojo kūnarsiausiai nū trijų pusių, bet kryževiai, noris budami silpnais ir nebstengdami nei papilių, nei revų begyvioti, vienok susidanginę į paczią pilę, tenai užsirakino ir kūkantresnei gynėsi; noris viena dalis ir paczios augsztosios pilės degė, vienok Vokiecziai ir taip dar nepasidavė, vildamiesi veikios pagelbos. Penkias dienas turėjosi dar su visudidžiausia kantrybe. Tūm tarpu atskubėjo ir marcelga įgulė ant pagelbos ir tūmi pagelbėjo pilę, vienok matydams jis stiprią Žemaiczių kariauną nedrįso į aiszkiają muszą isztikti su Keistucziu, darin patelkė tūjaus Ragainės kamendotą ant paszelpos, kuriam susinėrus su marcelga, Keistutis nebedrįsdams su jūmi begrumtiesi pasitraukė su Žemaicziais. Kad taip Keistutis kaip įmanas neprietelius norėjo pergalėti, tūm tarpu Karjebutas su savo pulku jau timsojo, jau pakāmpiais bastėsi. Tokiu budu Keistutis prityrė aiszkiai esantį Jaugalių sutarime su kryževiais ir suprato aiszkiai, dėl ko pats Jaugalius netraukė pilę Bajerburg vėtravoti, darin pragrįžęs kaltino jį aiszkiai, jog dėl jo nestengė minavotą pilę užimti, darin nū sziol tykojo pragumo, kaip pavoingą sąnarį nusikratyti.

Gavo jis tokį pragumą. Endriejus Vaidatas, sunus antrosios žmonos, buvo iki sziol urėdu Palacko, bet kad jis daugėsniai gūdojo savo dėdę Keistutį, nekaip Jaugalių, darin szis į jo vietą Skirgalių, taip pat sunų Olgerdo, bet Jaugalius tikrąjį brolių, urėdu Palacko perdėjo, o Endriejus turėjo į Pleskavą iszsidanginti, nū tenai į Moskvą ir tenai Maskolių kuningaikszečiams tarnauti. Tūm tarpu ukininkai Palacko mylėjo didei Endriejų ir jo gailejosi, darin pakėlė sediciją prieš Skirgalių; pavarė jį nū urėdybos ir antkėlė ant kumelės palako isz pylės butinai iszjodino, tycziodamiesi ir pamielodamiesi bei sakydami tūs žodžius: „jei apent sugrįszsi, galą gausi“. Skirgalius pagrįžo pas savo brolių Jaugalių, kursai nevien jam stiprią kariauną suteikė, bet dar nū Padaugavės kalavijonis patelkė, ketėdamas apent savo brolių grąžinti į Palacką, kursai tūjau jį apgulo, vienok jo ukėsai gynėsi su tokia narsybe ir kantrybe, jog apgultojai, noris stipriais budami, negalėjo nieko padaryti.

(Toliaus bus.)

